

HARGITAVÁRALJA

Az erdélyiek tudományos, szépirodalmi és társadalmi folyóirata

Főszerkesztő: lófő csíkszentgyörgyi JÓSA JÁNOS

Téli vers*

Nem szűnik, jaj, nem fut még a tél.
Hóba-bújt bércekről egyre zúg a szél...
Gondolsz-e az elmúlt nyárra kicsi jány?
Sohase jó erre többé nyár....

Örülünk kéne olyan szép e tél:
a szemhatárig minden-minden szűzfehér,
Fehéren fut a füstkgő is, — olyik házé, —
hóba-burkolt minden kapuzábé.

Csodarengőn csillog a hó alant és fent:
s mégis gubbasztunk a kuckóban bent.
Künnjárni kedve, huh, senkinek sincs:
ajtónkon jéggé fagy a kilincs.

Hogy volna hát kedvünk havatjárni,
szánkózni, suvadni, vígan hacukázni:
mikor idebent is, jaj, fagy le a lábunk,
ily tél-nyomor sohase volt nálunk.

Ezért nem örvendünk a csillogó télnek,
jaj, mert farkas-foga dühöng itt a szélnek,
s kályhánkban ezidén alig ropog tűz:
Testünk a faggal gémberedve küzd...

Gyimesvölgye.

FELEY FAZEKAS BERTALAN

*) A most elhunyt költő 1942 februárius 6-án küldte szerkesztőségünknek e verset.

VIII. évf. 4. szám.

Ara: 60 fillér.

Szerkesztői üzenetek.

Sz. A., Szeged. Megkaptuk. A jövő számban hozzuk egyik részletét. Szíveskedjék a jövőben rövidebbre összefogni írásait, mert lapunk megszükitett terjedelme nem bír el hosszabb lélekzetű közleményeket. A levéllel együtt írója is megjelenhetett volna szerkesztőségünkben! Üdvözlettel.

Réz K., Udvarhely. Van legénybúcsú, de Erdélyben némely helyen a menyasszonyos háznál síratot is tartanak, természetesen evés-ivással egybekötve. Üdv.

Dr. Sch. Gy., Pestszentlőrinc. Sós Márton, az orvos-színész Marosvásárhelyen születet, Dugonics »Etelka« c. regényét »Az ártatlan Etelka« címen dolgozta fel. Vígjátéka a »Magyar Penelope« c. (1791). Köszöntjük.

Dr. S. Budapest. A Szamos hossza kb. 500 km. Mellékvizei: Szálva, Islova, Ilva, Beszterce-Sajó, Nádas, Borsa, Lóna, Gyéres, Lápos, Almás, Egregy, Szilágy, Kraszna. Olcsvánál ömlik a Tiszába. Szívesen állunk rendelkezésére.

Rácalmási előfizető. Szeretettel köszöntjük és kérjük, hogy továbbra is szeresse, pártfogolja lapunkat.

K. Etelka, Gyergyószentmiklós. Az ősi székely-jog szerint bármely rokon hiányában, az örökség nem a fiskusra, hanem a legközelebbi szomszédokra szállt. Hogy ki a legközelebbi szomszéd, azt a belső telek határozta meg. Szívből üdvözljük.

A kéziratokat vissza nem adjuk. Csak válaszbélyeggel és címzett borítékkal ellátott levelekre válaszolunk.

Előfizetések csekszámlánk számával [43.002] ellátott **biancó** csekk-lapon is beküldhetők.

Központi szerkesztőség és kiadóhivatal: Szeged, Csemegi-u. 4. sz.

Telefon: 21—06.

Budapesti szerkesztőség:

X., Stróbl Alajos-u. 7. fszt. 445.

Telefon: 1-44-8-33.

Szerkesztő:

Adám Éva.

Előfizetések és egyéb anyagi küldemények Szegedre, szellemiek a budapesti és a szegedi szerkesztőséghez egyaránt küldhetők.

Csekk-lapunk száma: 43.002.

A szerkesztőség tagjai:

Sándor Erzsí (Budapest.)

Sz. Solymos Bea (Budapest.)

Dr. vitéz Bodor Aladár (Budapest)

Dr. Filó János (Budapest.)

Gáspár Jenő (Budapest.)

Holló Ernő (Sepsiszentgyörgy.)

Dr. v. Kolosváry Borcsa Mihály

(Budapest.)

Xantus Elek (Gyömrő.)

Előfizetési díj Magyarországon:

Egész évre	—	—	—	—	10.— P
Félévre	—	—	—	—	5.50 P
Negyedévre	—	—	—	—	3.— P
Számonkint	—	—	—	—	0.60 P

Európában:

Egész évre — — — 10 sv. frank.

Európán kívül: 3 dollár.

Szegedi Új Nemzedék R. T. nyomása. Nyomdaért felel: Szigeti Jenő.

Felelős szerk. és kiadó-laptulajdonos: **lőfő csíkszentgyörgyi Jósza János.**

HARGITAVÁRALJA

Az erdélyiek tudományos, szépirodalmi és társadalmi folyóirata. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én

Főszerkesztő: **lófő csikszentgyörgyi JÓSA JÁNOS**

HELYTÁLLÁS!

A Hargitaváralja részére írta: **Görgey Lajos** ny. á. vezérőrnagy.

A történelem tükör, amelyben viszontláthatjuk az emberiség, a nemzetek múltját. Ha belepillantunk, azt látjuk benne, hogy az emberiség története, — sorsa nem más, mint a hatalomért — a létért való folytonos háborúkkal telt hősi küzdelem.

Vannak nemzetek, amelyek ezekben a véres küzdelmekben megállták helyüket, vannak amelyeket elsodortak az események.

Népek jönnek, mennek és tűnnek el a világ színpadán. Hatalmas birodalmak keletkeznek, uralkodnak egy ideig s végül megdőlnek. Így dőlt meg az egykor hatalmas római és gót birodalom. A történelem tükrében azonban világosan láthatjuk, hogy pusztulásuk oka nem számbeli kicsinységük, vagy ellenségeiknek nagyobb hatalma volt, hanem az, hogy félreismerték rendeltetésüket s nem teljesítették történelmi hivatásukat.

Egy nép rendeltetése, történelmi hivatása nem előrevállalt szerep, hanem a történelem kinyilatkoztatása, amely a földrajzi viszonyokból adódik.

A magyar nép, amelyet vezérei Ázsiából a Duna—Tisza közé vezettek, s itt hazát alapítottak, letelepülésével vállalta azt a sorsot, amely a Kárpátmedencében élő népeknek osztályrészül jutott, azt a történelmi rendeltetést, hogy hullámtörője legyen a Kelet felől özönlő barbár népeknek, vállalta, hogy védőbástyája legyen a Nyugati keresztény kultúrának.

Már első nagy királyunk felismerte ezt a hivatást, amikor mély államférfiúi bölcsességgel áttérítette népét a keresztény vallásra és egész erejével a Nyugat mellé állott, hogy mint védelmezője a krisztusi hitnek, helytálljon az ország történelmi rendeltetésének.

Mindnyájan tudjuk, hogy hányszor kellett ezért síkraszállanunk, hányszor kellett önfeláldozó harcaink közepette ázsiai barbár népek rohamát felfognunk, hányszor kellett a vad hordáktól lerombolt városainkat újjáépítenünk, — és a kiírtott népességet újból telepítenünk.

Emlékezzünk csak az egész Európát rémülettel eltöltő tájárjárásra, mikor Dzsingisz kán embertelen hadai úgy elpusztították az országot, hogy tizenöt nap járőföldön egy élő lelket sem lehetett találni.

Más keleti népek meghódoltak előttük, — mi helytálltunk, mert történelmi rendeltetésünk így parancsolta. Másfél évszázaddal később, mi egyedül és vitézül mertük »várni Solimán haragját, kinek Európa rettegte szablyáját« — és Európa népeitől elhagyatva vettük fel a harcot a hatalmas oszmán birodalommal. Hitünk és kötelességérzetünk nem engedte, hogy létünket, eszményeinket feladjuk.

Az oláh és szerb népekben ezt a hivatástudatot nem találjuk, akik harc nélkül hódoltak be a töröknek, mert magyar hadak véreztek Várnánál, — a Rigómezőn, Nándorfehérvárnál és végül Mohácsnál. Pusztultunk, de helytálltunk, hogy történelmi hivatásunknak megfeleljünk és a Hunyadiak, Zrinyiek, Losoncziak, Balássák, a győzelmes egriek, valamint a székelység törökverő küzdelmei a magyar hivatástudat, és helytállás legragyogóbb korszakát képezik.

A magyar lelket nem tudták megtörni a sorscsapások. Amint a mohácsi vészben három felé szakadt ország újjá tudott születni, úgy fog feltámadni majd a Trianonban öt felé tépett szent, istváni birodalom is.

Helytállni csak tisztaerkölcsű, magas műveltségű és képzettségű, valamint kiváló harci erényekkel ékeskedő oly nép képes, amelynek *hite* van.

Egyetlen nép sem élhet rendeltetésébe vetett hit nélkül és nem őrizheti meg a holnap csatájának győzelmi reményét, ha múltjának megdicsőült gényusai nem vezetik, nem erősítik.

Ma a magyar nép ismét történelmi hivatását teljesíti. A magyar honvéd messze keleten, — ahol valaha szittya ősmagyarok lovashadai dübörögve vágattak Nyugatnak az új hazát keresve, — dacos, kemény lélekkel áll őrt az istentelen bolsevik orosz seregekkel szemben. Vére pirosra festi az orosz síkság végtelen hómezőit, a nyugati népek nyugalmanak, műveltségének és a kereszténységnek védelmében.

Mikor Szent István királyunk címert adott a magyar nemzetnek, abba a keresztet helyezte a hármassal. Szimbólum ez, hogy a magyar nép kötelessége védeni ezt a szent jelvényt, amelyen Krisztus életével helytállott hitéért és az emberiség üdvözüléséért.

A kiontott vér, — az áldozatos élet, a rendíthetetlen hitű helytállás az, amely örökéletűvé avatja a nemzeteket.

Helytállunk! — és győzni fogunk!

Olvassuk és támogassuk

a HARGITAVÁRALJÁT

a székelység egyetlen, havonta kétszer megjelenő folyóiratát!

Felei Fazekas Bertalan

1896—1942.

Kodolyányi János nagynevű írónk elmélkedik a »Magyar Élet« egyik cikkében a magyar írók sorsáról. Itt elemzi a tömegnek azt az alantos szenvedélyét, amely szerint, ha az író nem alkalmazkodik a tömeg ízléséhez, ha magasabb, nemzetnevelő feladatját be akarja tölteni; elveszíti népszerűségét s felzúg az évezredek vad kiáltás: Feszítsd meg!

Fazekas Bertalan osztozott ebben a szomorú magyar sorsban. Izig-vérig író volt a legjavából, de nem volt kiadója, aki szószólója legyen s nem volt segítője, aki a nyomor napjait, a polgári élet munkás napjaivá tette volna.

Nagyon szegény sorsban nevelkedett. A tanítóképzőt Déván végezte, — mint jeles tanuló. Az első világháborút, mint hadnagy küzdötte végig. Többet tartózkodott a legénység között, mint az előírás megkövetelte. Erős szociális érzése miatt sokat kellett szenvednie.

A forradalmak nem tudták ezt a rajongó, forrongó lelkű embert híveik közé sorolni. A színakadémia végzése után, újságíróként éledgett.

Vesékebe látása, gúnyos szelleme, támadó szellemi fölénye és sajátságos zamatú, székelly ízü írásai itt is ott is figyelmet keltettek. De több volt az ellensége, mint barátja. Színpadi írásait Szabó Dezső is sokra becsülte s a »magyar Shakespeare«-nak nevezte. Több ízben nyert pályadíjat az erdélyi irodalmi pályázatokon. Több száz cikket s 16 hosszabb és sok apróbb színdarabot, jelenetet írt. — Harcos egyéniségére jellemző, több ízben ült a szigorancia fogságában s állt már oláh fegyvercső előtt is.

A sok nélkülözés s a kiállott izgalmak vasszervezetét felőrölték, tönkre tették. Súlyos szívbjaj emésztette, sodorta a halál felé.

Tavaly télen folyóiratunk hasábjain felhívás jelent meg, a gyimesi völgyben tengődő székelly író, s beteg özvegy édesanyja megsegítésére. Sajnos elszomorítóan gyenge eredménnyel. A székellység lelkiismerete elszunnyadt, érzéketlen lett...

F. Fazekas Bertalant, »Ludas Matyi« nagy írójának kései utódját, 1942. december közepén egy fagyos, téli éjtszakán halva vitték haza. Sorsa beteljesedett. Az úton összesett s meghalt.

Szűk baráti körén kívül csak nyomorgó édesanyja gyászolja. Beteljesült a koldus írók magyar sorsa. A Balassa Bálintok s a Csokonai Vitéz Mihályok s a Katona Józsefek sorsa. Úgy haltak meg, hogy kortársaik nem tudták, hogy mit vesztek velük.

Fazekas Bertalan, ha egy nagy nép fia vagy s jobb körülmények közé kerülsz: nevedet egy nemzet ismerné s a népek tanítómestereként emlegetnének! Így csak bolyongó lidércfény leszel a csíki fenyvesek tövében s a sívár magyar éjszakában. Megölt imádott fajtád kicsinyes marakodása, tetteid rossszindulatú félremagyarázása; a részvétlenség, a nyomor... Hitvalló magyar voltál s az eljövendő magyar hajnalhasadás fényugara.

Isten Veled Testvér!

G. I.

Szombathelyi székely levél, amely mindannyiónknak szól

Az alábbi levélnek története a következő: Magyary Gergely szombathelyi régi előfizetők kérését intézett főszerkesztőnkhez a Hargitaváralja vasvármegyei előfizetői névsora megküldése tárgyában, hogy az ottani jelentős számmal élő székelyekkel egy székelytársadalmi megmozdulást kezdeményezhessen. Főszerkesztőnk válasza rövid volt: Magyary Gergelyen kívül Vasvármegyéből csak egy előfizetője van a lapnak, de még mindig szállíttatja három volt régi előfizetőjének a folyóiratot, mert nem volt szíve beszünttetetni. E levélre érkezett az alábbi meghatóan szép közérdekű válasz, amelyet azzal méltatunk hálás elismerésünkkel, hogy közzétesszük.

A Hargitaváralja Szerkesztősége.

Kedves Főszerkesztő Ur! Szíves elnézését kérem, hogy ismételten bő soraimmal bátorkodom zavarni, de a múlt hó 18-án kelt k. sorai oly nagy csodálkozást váltott ki bejőlem, hogy nem tudok sorai felett könnyen napirendre térni.

Sorainak vétele óta szabad időmben gyakran tűnődöm, mi lehet az oka a nagy közönynek, amellyel az erdélyi és székely problémákkal s így a Hargitaváralja c. lapunkkal szemben is viselkednek az anyaországban élő erdélyi székely testvéreink s ezek között különösen az értelmiségi osztály, amelynek elsősorban kellene jó példával előljárni s felkarolni lapunkat, amelynek megindítása az erdélyi és székely kérdések állandó napirenden tartása céljából történt. Pedig, visszagondolva a gyászos, idegen uralom alatt szenvedett Erdélyünkre és ottani testvéreinkre, érezzük és tudjuk, hogy mily sok szomorúságban, reménytelenségben és keserűségben volt részünk a megszállás ideje alatt! De a Hargitaváralja volt az, amelynek köszönhetjük, hogy reményeink, vágyaink ismét szárnyakra kaphattak, mert élesztgette bennünk a hitet, reményt s nem hagyta lelkünkben a szikrát kialudni.

Igy tűnődve, önmagamtól kérdeztem: mit akarsz te szerencsétlen porszem? Te akarod talán a közömbösségnek ez óceánját megszüntetni? Te akarod a megrögzött régi turáni átkot fajodból kiirtani? Meddő töprengés, meddő akarat!

S én, a porszem, nem tudtam erre a kényelmes álláspontra helyezkedni, mert azt látom, hogy a zászlót Jósza János még nem göngyölítette össze, még a kezében tartja azt s csak alája kell tömörülni egy népes zászlóaljnak. Egy olyan havasi kürtöt kell a Zászlótartó kezébe adni, hogy annak hívó hangja megrezegtesse a süket füleknek dobhártyáit, s az üres és elposványosodott szíveket megtöltse a székelyföldi és erdélyi eszmegondolatok tartalmával.

Amint erdélyi vonatkozású gyűjteményes régi folyó- és egyéb irataimat olvastam, kezembe akadt a Hargitaváralja Jelképes Székely Község célkitűzéseit magában foglaló irat, amely a következő pontokat tartalmazza:

1. Minden székelynek és erdélyi magyarnak egytáborba tömörítése.

2. Minden Erdélyt érdeklő kérdés vizsgálata s azokban való egységes állásfoglalás kialakítása.

3. Annak az iránynak megjelölése, amelyet a székelységnek és erdélyi magyarságnak követnie kell.

4. Dolgozni a szebb, jobb magyar jövő megteremtéséért.

Budapest, 1939 december hó 1.

V. Balázs Dániel

főjegyző

Dr. Veress Gábor

főbíró

Vajjon ezen célkitűzések már mind megvalósultak s minden székely egy táborba van tömörítve? Nincs már erdélyi kérdés, nincs már székely kérdés, nincs szükség már egységes állásfoglalásra, nincs szükség irányra, amelyet követnünk kell, nem kell dolgozni a szebb, jobb magyar jövőért, mert már reményeink megvalósultak, minden vágyunk teljesült? S most már akár el is fajulhatunk? Most már minden székely járhatja a maga külön egyéni útját, majmolhatunk különféle nyugati divatokat, székely asszonyaink tetszésük szerint vetélkedhetnek egymással abban, hogy melyik tudja ajkát a legdivatosabban kipirosítani s melyik tud legegységesebben cigarettázni... Kivetközhetünk székelységünkéből is, mert abban maradni kulturátlanság, maradiság volna... a korral haladnunk kell!...

Kedves Főszerkesztő Ur, székely Testvérem! Nem! Ez nem a mi útunk! A mi útunk a fenti négy pontban pontosan ki van jelölve s ezen újból el kell indulni kivétel nélkül mindnyájunknak! Fel kell építeni a székely szellemi várat, a nagy egység és tömörülés várát mint a célkitűzések megvalósításának biztos zálogát és bázisát!

Jósza Testvér, ne csüggedjen! Fújja meg a nagy székely havasi kürtöt! Az anyaországban s a visszajött országrészen élő s minden

székely és erdélyi magyar azonnal kezdje meg a várépítéshez szükséges téglák összehordását! Aki ezt nem teszi, csak bitorolja székiességét, erdélyi magyarságát.

Mellékeltem már is küldök 3 darab ilyen téglát s ha kivétel nélkül mindenki a maga 1 darab tégláját elküldi, akkor biztosítva lesz a vár felépítése. Legyen ezen várépítés jelszava:

Csonka Erdélyország nem ország!

Egész Erdélyország Mennyország!

Szombathely, 1943. február 6-án.

Székely testvéri üdvözléttel:

Magyary Gergely

Finnországi utazásom tanulságai

Írta: Dr. Dálnoki Veress Julianna.

(Folyóíratunk 1—2. számában közölt közleményünk folytatása).

A Lották működésébe nem lehet betekinteni az Önkéntes Véderő szervezete nélkül, mert ez a kerete, a váza, amihez az intézményei tapadnak, ez az a szellemi központ, amely segít lemérni a háborús teendők mennyiségét, kiértékeli tevékenységük súlypontját, megszabja időszerű követelményeik irányát, kitűzi a háborús szükségletekre való átállítás útvonaltát. Pl. szüksége van 200 meteorológusra a légierőknek. A Lották 3 hetes tanfolyamokat rendeznek tüstént, ahol megtanulják a térképek leolvasását, elkészítését, felhők magasságának, levegő páratartalmának meghatározását stb. Vagy, ha a Ladoga-tó erődítményi munkálatait végző katonák gondozásáról volt szó, a Lottákra bízták, ők vállalták ételmezésüket is. Gazdasági vállalkozásba — sertéshízlalásba kezdtek. Előbb sertéshízlalást gyakorlatból és elméletből ismertető tanfolyamokat rendeztek. Idevezényelték a Lottákat.

Az a megjelölés, hogy vannak egészségügyi, ételmezési, híradói szolgálatot végző Lották, csupán a feladatkörüket csoportosítja, — de szervezetük felépítését a Véderő intézi.

Szervezetüknek a lelki részén van a hangsúly. Ez a lényeg. S ez, tökéletes. Egyszellemű, magatartásbeli, öntudatbeli egység, azonos eszmei tartalommal, közös nemzeti eszménnyel.

Ennek a szellemnek megteremtése az országos Lotta-szervezet legmagasabb teljesítménye. E közös szellem nélkül olyan egy szervezet, mint egy keret kép nélkül. Ez a szellem a finn nép, a finn faj legbensőbb egyéniségének kifejezője. Nem svéd, nem orosz, egyedül kizárólagosan finn.

E szellem fenntartásának egyetlen biztos módja az állandó, személyes kapcsolatok, az élőszó közvetlen hatását semmi sem pótolhatja. Erre szolgálnak a Lották különböző intézményei: Lotta-házak, Lotta-irodák, Lotta-üdülők, Lotta-iskolák, Lotta-tan-

folyamok, körzeti, kerületi, havi és évi értekezletek, mert a Lotta kifejezés nemcsak az egységesen végzett nemzeti munka gyűjtőfogalma, de egy nép, egy faj asszonytársadalmának legbensőbb egyéniségének kifejezője.

Az egység már külsőben, a szürke-fehér galléros-kézelős egyenruhában is megnyílvánul. Az egyenruha viselésnek mély lélektani alapjai vannak.

Ez a viselet mindenkire kötelező munkában, ünnepségeken. Viselője nem cigarettázhatik, nem táncolhat és alkoholt sem fogyaszt, saját otthonában sem. Viselkedésükben is rendszert, egyöntetűséget észleltem. Rendkívül fegyelmezettek. Modoruk természetesen nem előkelősködő, közvetlen, meleg. Mosolygósak, derültek, de sohasem kacérkodók, kihívók, hangoskodók. Öntudatosak, magatudatosak, mindig biztosak a maguk dolgában. Magatartásuk váltja ki azt a *határtalan tiszteletet*, amellyel a finn katonák nekik hódolnak. Meg nem engedett barátkozásokról szó sem lehet. A Lotta-szervezet kemény fegyelme, elfoglaltságuk halhatatlan mértéke és a csoportos munkára való beállított tervezet mellett ez el sem képzelhető.

A finn neveléshez általános közös oktatása is hozzájárult, hogy a finn nők önállóságban, felelősségtudatban vetekednek a férfakkal.

A finn nő egyéni értékének fajsúlya oly lenyűgözően nagy, hogy túlzásnak minősítenék, ha magas iskolázottságukról, sokirányú szakképesítésükről és nagyszabású hivatali állásaikról hűen beszámolnék. Két-három-négy-öt oklevelük van és a szakképzettség legkülönbözőbb formáival találkoznak, amelyet féléves, egy-két éves tanfolyamokon szereztek meg.

Minden finn nő élete minden percét tudatosan, előretörően Finnországnak éli, adja, áldozza. Egész élete, munkája, tehetsége, hősiessége, érzéseinek minden rezgése a nemzeti nagyság öncélúságát szolgálja, nem forgácsolja szét lényét egyéni érdekekért. Élete nem szórakozás, nem konjunkturális vagyongyűjtés, hanem felelősségteljes közösségi munka, állandóan *másokért, a faj holnapjáért*.

Igen, megállapíthatjuk, a finn nő kilépett az otthonból, letagadhatatlan tény, de ez nem fontos a nemzet holnapja szempontjából, mondták férfiak nők egyaránt, — mikor a hazával úgyszemint veszendőbe mennie a féltett otthon. Kilépett a háborúba, hogy visszaérhessen oda a háború után. Mert ha ma elhagyja az otthont, visszakapja győztes háború után. A nő segítsége nélkül tehát, nincs semmi biztosítva. A finnasszony nyugodtan is teheti ezt, mert a csecsemőkortól az ifjúságon át az öreg korig; betegek, rokkantak, özvegyek, árvák ellátása, gondozása, gyógyítása, a szociális és pedagógiai intézmények minden faja és formája teljes számban áll rendelkezésre.

Az ifjúsági alakulatok 8 éves kortól foglalkoztatják, tanítják, szervezik, katonai alapismeretekkel ellátják a gyermekeket,

fiúkat-lányokat egyaránt. Nagyobb bajok, károk tehát a családban nem történhetnek.

Mindjárt idefűzöm: helytelen lenne nálunk arra gondolni, hogy hagyja ott tüstént minden derék magyar asszony otthonát. Nem lehet és nem kell, mert nálunk ennek előfeltételei még hiányoznak. De nem is szükséges, Magyarországon a férfi és nő arányszáma kedvezőbb, mint a finn-testvéreinknél, ahol 30 százalékkal több a nő, mint a férfi. Ebből csak annyi kötelező a magyarasszonyra, hogy több közösségi munkát, mélyebb összedolgozást és a nők melegebb összetartását kívánjuk a közel-múlttal szemben.

Megállapítható, hogy a finnasszonyok jobban megőrizték az ősi fajképet, mint a déli nőtestvérek, öntudatosabb fajiság, mélyebben gyökerező történelmi tudat, mélyebb tisztelete a hagyományoknak, nagyobb megbecsülése a népi erőknél, ez jellemzi a finn nőket.

Nagyobb akarat összpontosítására képesek, nagyobb idegerő készletet tudnak elraktározni, egyáltalában nagyobb bennük a történelmi tudat sodrása. Ez a lelkeség tartja megszállva Finnország asszonyait, leányait, ez a szellem állította oda önkéntesen, mikor a vöröshorda megrohanta. Megrohanta, hogy letiporja. Pedig soha mást nem támadott, távol állott minden hódító és terjeszkedő szándékoktól, nem foghatták rá, hogy gőgösködött, cseltszőtt, bonyolult államszövetségekbe bocsájtkozott. Élték a munkás paraszt és kiművelt nők tiszta életét. Döntötték a fát, és építették a művelődés hajlékait. Tisztelték embertársaikat és csöndes alázattal imádták az Istent.

Mit nyújthat egy kis nép többet a kultúrvilágnak? Node ki tudja megfejteti népek és nemzetek születésének és halálának szent titkát? S mikor megtámadták, hősi erővel védekezett a nő is! Mert a honmentés asszonyi feladat is! *S egy ország megmentése asszonyi lelkek jelvillanásán is múlhatik.* De erre előbb ránevelték asszonyaikat! Nemzeti nevelési női intézményeik ezt a célt szolgálták! Megtanulta földjét, fajtáját saját életénél is jobban szeretni! Igényeit a nemzeti erőforrások szintjére leszállítani! Sok-sok gyakorlati ismeretet elsajátítani. Nélkülözést, kemény munkát elviselni. Lélekben frissnek és erősnek maradni, nagy veszély pillanatában is.

Ez az a vonal, amelyen követhetjük finn asszonytestvéreinket, ami azt jelenti:

1. a magyar asszony viselkedésében, az élet- és magatartás formáiban semmiféle egyöntetűség nem volt. Idegen befolyástól mentes, sajátosan magyar nőtípus kialakítására törekedjenek leányiskoláink, ifjúsági alakulataink és női honvédelmi szervezeteink együttesen.

2. Nem tudott egy olyan egységes magyar nőtípus nálunk kialakulni, mint nagyanyáink korában. Kapkodtak a nők, nemzetközi divatok után futottak, arculatában soha szó sem esett faji

jegyekről, nemzeti célkitűzésekről, ősi hagyományokról, mint finn asszonytestvéreinknél. Eszményünk ismét a keménykötésű, fegyelemzett elméjű, nőies szellemű magyar honleány legyen, aki 1000 évig állott őrt a nemzeti élet minden fontos sztratégiai pontján.

3. Magyar nőink magasabb iskolázottsága, többirányú szakismeretek szerzésére törekedjenek, e nélkül nem pótolhatjuk a hiányzó férfierőket sem a fizikai, sem a szellemi munka területein.

Ezt mind nekünk kell kitermelni, honvédelmi feladatainkkal kapcsolatban. Ami a női honvédelmi szervezetünket illeti, annak minden más nemzet női hadseregétől különböző, Európában egyedülálló, sajátosan magyar szellemi alkotásnak kell lennie; a magyar faj női jellegzetességeivel, időtálló értékeivel, nagyasszonyaink ősi hagyományainak kisugárzásával. Továbbá önálló anyagi letétekkel kell rendelkezünk szervezetünk tökéletesítésére, függetlenségünk megőrzésére.

Gazdasági és kulturális vállalkozások egész sorozata nyújtja a Lották anyagi forrásait.

Nemzeti hadseregünkbe szervesen beépíteni óhajtjuk. Ma azonban még egy folyton alakuló, állandóan hullámzó, a tapasztalatok által idomítandó új szervezet. Ezért a hivataloskodás gátlásaitól mentes, teljesen szabad fejlődési területet kérünk biztosítani részére, hogy a magyar asszonynak őseitől örökölt katonás lelkiületéből, történelmi beidegzéséből és százados ösztönös megnyilatkozásaiból termelje ki, az új idők női hadseregét, s ne a férfiak. — ha még oly kiválóak is, — próbálják megcsinálni.

Közfelfekvő ez a gondolat nálunk magyaroknál azért is, mert a katonai erényeket a magyar asszony mentette át a családon keresztül évszázados elnyomatásunkban. Örökölt katonai erényeink pedig éppen olyan kultúrértékünk, mint nyelvünk, muzsikánk, egyéb művészetünk.

Ennek öntudatosítása is reánk asszonyokra maradt, a női honvédelmi szervezeteken át. Sajnos, sem iskoláink, sem egyéb kultúr-intézményeink nem sokat tettek ennek öntudatosítására.

Pedig ma nem csak fiainkból, de leányainkból is hősöket kell nevelni. Nem azért, mert háborúban állunk, de békében is csak úgy fogjuk tudni megállani helyünket az új Európában. Csak a vitézség árnyékában meghúzódó asztaloknál dolgozhatik a tudós, kutathat a felfedező, csak a hősök védelmében nyúlhatnak gótikus templomaink csipkés tornyai az Égig! Ezt sohase feledjük mi asszonyok sem!

Ha van valami értéke az emberi kultúrának, a krisztusi szeretetnek és a becsületes munkának, nem vesztet el a finn nép és annak vérbeli testvére: a magyar!

Minden bámulatom, hódoló szeretetem finn testvéreimé, de egy kérdést még sem tudtam elfojtani magamban ott sem: vajjon itt Délen, ha ő került volna helyünkbe, jobban csinálta volna, mint mi?

Itt, e pokoli földrajzi, államközi, fajközi ütközőponton, ebben

az állandóan örvénylő, folyton ránk zuhogó esemény-áramlatok vulkánikus sodrában, az ellentétes népi és történelmi erőknek ebben az ezeréves kavargásában nem szédült volna-e meg?

Hiszen e helyen rajtunk kívül egyetlen nép sem tudott államot alkotni, népek jöttek, átvonultak, kivonultak, elvonultak és visszavonultak, de huzamosabb ideig maradni képtelen volt. Nem a legnagyobb történelmi teljesítmény-e részünkről, hogy még élünk?

Ugy vélem, finn testvéreink is éppen elegendőknek tartják ezt az eredményt, mert az a megtisztelő megbecsülés, az a meleg rokoni szeretet, amely olyan tömegben áradt felénk látogatásunk alkalmából, — nem a mának, — hanem annak az 1000 évnek szólt, amellyel megbirkóztunk. Annak a történelmi teljesítménynek, hogy mint államalkotó nemzet, nem semmisültünk meg, mint faj nem pusztultunk el, történelmi tudatunkat sem veszítettük el, Duna-völgyi helyzetünket sem adtuk fel, sőt európai jelentőségünket sem engedték semmivé válni.

Mi minden embertelen, csalódáson keresztül is rendületlenül bízunk újabb ezer évünkben!

Fogják csak szorosan a finnek Északon azt a tengelyt, amely a Sarkkörtől az Egyenlítőig a szövetségesek arcvonalát jelzi s bízzanak ők is bennünk, mert mi is méltóknak fogunk bizonyulni multunkhoz, finn atyafiainkhoz! (Vége.)

Kazinczy első erdélyi utazása

Irta: Rexa Dezső.

(Folyt. és vége.)

Eljött a búcsú és válás ideje, Cserey hatos fogatja előállott és érzékeny, meleg búcsúvétel után Kazinczy elhelyezkedett a hintóban és így repült Szilágysomlyóba, ahol aztán a maga alkalmatosságába szállt és ment vissza Érsemlyénbe, ahová november elején megérkezett.

Nem soká tölti idejét szülőfalvi otthonában, vágyódik kis családja körébe. Boldogan várja a pillanatot, amikor megcsókolhatja feleségét és örömpresve kíváncsiaskodik magában; milyen lesz a pici leányka, az akkor csak két és fél hónapos Iphigenia, akinek, szegénykének, — a párák nem sodorták hosszúra étefonalát, mert egy hónap hijján egy éves korában meghal szülei végtelen bánatára.

Megérkezve Kázmérba egy hét múltán ír Csereynek s levele rajongással szól erdélyi útjáról, midőn ezt írja:

Zsibó: és Krasznai utam szép emlékezete úgy tánczolgat — eligen gyakran lelkem előtt, mint a' legkedvesebb álom phantazmái. Alig merem hinni, hogy ezek a' képek való képek, 's el el kérdem magamat, ha igazán köztetek voltam e?

— Egyes emlékezeteket 's barátságtokat állandó birtokommá tenni, az legyen legbúzóbb igyekezetem.

A levél utóírata pedig:

Fáid s virágod baj nélkül jöttek eddig, Mindég emlékezni fogok kedves utazásom felül, őket látván.

Érdekes, hogy a krasznai postamester annyira olvasott és művelt ember volt ott az erdélyi kis városkában, hogy olasz idézetekkel vitázott Kazinczyval, aki mint korának elegans embere, otthonába érkezve izibe kikereste a mondott olasz idézetet és megállapította, hogy az nem Dante, hanem Petrarca költészetének gyöngyszeme.

Kazinczy november végén Nagyváradon van; mint biharmegyei birtokos nemes, bement a megyeszékhelyére közgyűléskor, s innen ír Wesselényi Miklósnak s e lévelében többek között kitér zsidói útjára is. Irja, hogy az a távolabbi vidéken is közbeszéd tárgya. Talán ez az érdeklődés még inkább megerősítette abban, hogy a magyarországi olvasók tábora erdélyi útjáról vár útleírást, és hogy e rövid látogatás nem elegendő egy ilyen leírásra, s hogy be kell járnia ezt a kis országot s akkor egy terjedelmesebb beszámolót kell adnia ottani tapasztalatairól.

Nem egyhamar maradnak abba a mesélgetések a kázméri kastély bizalmas körében; Kazinczy sokat mesél arról, hogy volt, mint volt Erdélyben? Decemberben írja a bárónak:

Nagy gyönyörűséggel hallgatták beszélgetéseimet Zsidó és Kraszna felől; nagy gyönyörűséggel az Erdélyi diétai dolgokat és a zilahi kis Papirius dictióját. Valóban Mélt. Báró nem én vagyok az magam, aki kimondhatatlanul sajnálom, hogy Zsidó Kázmértól megszűnt van, és ha egyenesen kellene felelnünk nem tudjuk, a' Zsidó Urát, a Zsidó Asszonyát vagy a' Zsidó Urfiját becsüljük e inkább, mindenikét a maga sphaerájában tekintvén.

Az a zilahi kis Papirius, akiben nagy gyönyörűségüket leltek a kázméri hallgatók a gyermekkorát élő kis Wesselényi Miklós volt. A levél végsoraiban Kazinczy így emlékezik róla:

Köszönöm Papiriust! Nevelje az az Isten, akinek gondja van hazánkra, s tartsa meg nagy és szent szolgálatokra! Amen!

Ez az áldás — tudjuk! — betelt...

A célzás a kis Papirius dictiójára ismert. A kis Wesselényi Miklós Szilágy vármegye gyűlésén legalább is négyezer nemes jelenlétében nagy bátorsággal elmondott egy rövid beszédet, amellyel »önmagát Hazafi Polgárnak áldozta fel.« Ezt a levelet később a kis Miklós saját írásában küldötte meg a költőnek.

A vendégszeretetért hálás Kazinczy Wesselényinek most sürűn írja a leveleket. Valószínű, hogy zsidói beszélgetésük során tett ígéretét váltja be, midőn arról értesíti főrangú barátját, milyen hírek járnak szerte Magyarországon. A világforgatag akkor is naponta szolgált meglepetésekkel. Hírek jöttek nyugatról. Bécs tervei a magyar hazával nem voltak jó szándékúak. Napoleon javában járta a diadal országútját és most majd itt, majd

ott írja be nevét az újságok hírovatába. A mendemondák meg a szárnyaló hírek nehezebben jutnak át a Királyhágó szakadékein és sok dologról Erdélyországban sejtelmük sincs a »jól értesülteknek«. Ezen segítenek a levelek; egyik a másik után repül, amint akkor repülhetett, Érsemlyénből, Kázmérből Zsibóra, hogy ott is tudják meg, mi újság a nagy világban? Kazinczy különösen azokat írja, amelyeket a kérlelhetetlen censúra nem enged közlésre az újságoknak. Zsibóról a levelek Krasznára mennek át és alkalmasint még tovább is, be Erdélyországba, hadd tudják meg a jóézelmű barátok...

De az öröm afelett, hogy ha csak rövid időre is, de belátogatott Erdélybe, sokáig frissen él a költő lelkében. Irja is Csereynek:

Valóban, édes barátom, gyönyörködöm Erdélyi utamnak zsák-mányaiban, a' fáknak és virágokban... ki tudja nem a' Te Gleditschiád alatt fogom e valaha aludni az örök álmot? — Bár közel volna Kázmér és Széphalom Zsibóhoz és Krasznához!

És lelke nem marad meg rajongásának prózai kifejezéseinél. Költő tollá is szószólója érzéseinek, midőn melegen érzett versben így vesz búcsút az annyira megszeretett Erdélytől:

Domb, völgy, meg völgy, domb, s domb meg völgy megint,

Nem szép, de áldott föld, Isten veled!

Mint a szerelmes néz elnedvesült

Szemekkel a hú lányka rejtekére,

A honnan őt vad sorsa most elűzi:

Akként tekint rád vég pillantatom,

Áldott hazája sok nagy férfaidnak,

S szorult mellemből lassú fájdalommal

Ez ront, ez tör elő — Isten veled!

Egy szabadkőművesi per nemzeti tanulságai

Rendkívül érdekes sajtóperben hozott Kolozsvárt ítéletet a budapesti törvényszék. A per vádlottja Palatinus József, a »Szabadkőművesek bűnei« c. háromkötetes munka szerzője, aki e munkájában közölte 1920-ig, majd 1938-ig a volt szabadkőművesek névsorát. Palatinus, mint a »Magyarság« munkatársa, Erdély felszabadulása után Kolozsvárra ment, hogy kutatásokat végezzen az ottani Unió nevű szabadkőműves páholy lefoglalt irataiban. A »Magyarság« 1942. évi húsvéti számában azután cikket írt a kolozsvári Unió páholyról és leköszölte annak állítólagos névsorát, amelyet Beck Albert ny. vezérőrnagy, volt kolozsvári városparancsnoktól kapott, mint vallotta, nem közlésre. A névsorban a többek között dr. Keresztes Zsigmond ügyvéd, dr. Szathmáry János, Ilyés Gyula tankerületi főigazgató, dr. Abrudbányai Géza

ügyvéd, gróf Bélyi Kálmán felsőházi tag, dr. Jelen Gyula, dr. Gönczy László kollégiumi igazgató, dr. Mikó Imre és László Dezső országgyűlési képviselők, dr. Asztalos Sándor ügyvéd, dr. Mikó Lőrinc ítélőtáblai tanácselnök, dr. Kovács András ítélőtáblai bíró, Albrercht Dezső országgyűlési képviselő és Hadházy Sándor unitárius egyházi pénztárnok nevei is szerepeltek, akik a cikkíró ellen rágalmazás címén eljárást indítottak. — Janovics Jenő volt kolozsvári színigazgató, Járosi Andor evangélikus esperes, dr. Jancsó Elemér tanár és Bagaméri Zsombor bankigazgató, akik a kolozsvári szabadkőműves páholy vezetői voltak, vallomásai alapján bebizonyítást nyert, hogy egyikük sem volt a szabadkőműves páholy tagja. Palatinust ennél fogva a bíróság három hónapi fogságra ítélte, mert olyan magyar közéleti férfiakat rágalmazott meg a szabadkőművesség vádjával, akik a szabadkőműves páholyság tagjai nem voltak, s így alkalmas lett volna arra, hogy őket a közmegvetésnek tegye ki.

A fővárosi és vidéki napi sajtó és a városi hatóságok sűrűn hitvallást tettek ama meggyőződés mellett, hogy a szabadkőművesség követte el mindenkor a nemzeti eszmegondolat elleni legsúlyosabb bűnöket, amiket »közönséges hazaárulás« számba vett és minősített és így érthető, hogy súlyos sértés és rágalmazás a becsületesen igaz hazafit szabadkőművesnek mondani, ami megtorlás nélkül el nem maradhat. Ez az egyik tanulság.

Országszerte meg is indult a vezető állásban levő szabadkőműves egyének háttérbe szorítása érdekében mozgalom s napnap után a legilletékesebb helyeken megszólalt az aggodalom a szabadkőművesi aknamunka megmutatkozó szellemével szemben. Így f. évi február 2-án városunk főispánja a Szeged-alsóvárosi Róm. Kat. Mezőgazdák Egyesületében újólág kijelentette, hogy »minden rendelkezésre álló eszközt fölhasznál arra, hogy a nemzettől idegen szabadkőműves szellemet minél határozottabban kiküszöbölje.«

Mi lelkünk mélyéből üdvözlöttük és üdvözljük az ilyirányú köteles és szent hazafiúi törekvéseket, de azt szeretnénk egyszer már látni, hogy ez irányban komoly és nemzetmentő intézkedés is történjen, mert addig, amíg a vezető állásokban, a folyóiratunkban is lekötött szabadkőműves esküt tett, szabadkőművesek ülnek, a hazaárulási lánc egymást támogatva jízheti hazaellenes tevékenységét. Ezek haaladéktalan elmozdítása nemcsak haza iránti érdek, de egy nagy erkölcsi erőt is képvisel, mert nagyobb bizalommal és megnyugvással végezhetné minden igaz magyar hazafi a Haza iránti kötelességét. Ez a második tanulság.

Palatinus: »A szabadkőművesség bűnei« c. munkájának II. kötetében azonban rengeteg olyan egyéneket találunk, akik — jól lehet tudják, hogy mivel vannak vádolva, tudják, hogy »közönséges hazaárulóknak« vannak minősítve egy egész nemzet előtt s most azt is megtudták, hogy a m. kir. bíróság is megpecsételte az egész ország ama hitvallását, hogy mindazok, akik a szabad-

közművesség szolgálatában állottak, a közmegvetés tárgyai, — sem el nem hagyták önként vezető állásaikat, sem el nem mozdították még őket onnan, sem nem próbálkoztak meg jazzal, hogy a nemzet előtt tisztázzák (ha tudnák!) szerepüket, pedig soraikban polgármester, igazgató, főigazgató, stb. rangban lévők is vannak.

Nagy hálával és elismeréssel kell adóznunk a m. kir. bíróságnak, amely az ítélet indokolásában kimondotta, hogy a szabadkőművesi vád közmegvetésnek tenné ki azokat, akiket méltatlanul érintett. De azt nem értjük, hogy miért maradozik el az a közmegvetés, amely elsőprő erővel áll szemben azokkal, akik letették a szabadkőművesi esküt, amely olyan eltörölhetetlen jelleggel bír mint nálunk a keresztség.

Ezt az eltörölhetetlen jelleget hirdeti a legnagyobb szabadkőművesnek, Apáthy Istvánnak, sírkő felirata a szegedi belvárosi r. kat. temetőben:

A lélek él, találkozunk...
Erőnk van, hitünk csodás,
Lesz még nekünk föltámadás!

Ebbe a sírfeliratba van tömörítve a szabadkőművesi káté és e kőbe vésett betűk nyíltan hirdetik, hogy nem mondtak le s nem fognak lemondani a nemzeteket fölforgató terveik keresztülviteléről.

Minél későbbben sújt tehát a magyar nemzet a hazaárulókra, annál nehezebb lesz az ellenük való védekezés, annál nehezebb lesz a keresztény-nemzeti gondolat küzdelme és győzelme.

Ez a harmadik tanulsága a kolozsvári szabadkőműves pernek

lőfő csíkszentgyörgyi Jóna János

Szerezzünk előfizetőket a Hargitaváraljának !

Előfizetési felhívás!

Szokatlan lépésre szántuk magunkat. Előfizetési felhívással fordulunk lapunk nagyra becsült, igen kedves olvasóihoz! Folyóiratunk az 1943. évben VIII. évfolyamába lépett. Fennállásunk óta egyetlen célunk és törekvésünk volt, hogy az anyaország különböző helyein élő székelyek és a Székelyhaza testvér lakói között fenntartsuk a kapcsolatot. Miért? Mert minket, akiket sorunk szétszórta az anyaországban, továbbra is érdekel a szűkebb haza és testvér lakóinak sorsa; — s mert a szűkebb haza fiaira sem lehet közömbös, hogy mi történik azokkal, akiket a megélhetés gondja messze földre sodort az édes székely hazától — sokszor idegen fajú népek özönébe, társaságába. A kapcsolat fenntartásával pedig segítségére akarunk lenni egymásnak ott, ahol arra szükség van és ott, ahol azt magasabb nemzeti érdeke-

ink egyenesen előírják és megparancsolják nekünk. Ha valamikor szükség volt erre a kapcsolatra, — amint hogy minden vitán felül igen nagy szükség volt rá, — úgy ma kétszeresen és sokszorosan szükség van arra. A nagy világégés, amely minden oldalról vésztes villámokkal vesz körül, arra ínt, hogy készek legyünk minden eshetőséggel szemben. Hogy e vészben készültenül ne találjanak, foglalkozunk a Székelyfölddel, mint az ország keleti integrálásának legfontosabb részével. Megismertetjük népét, múltját, jelenét. Rámutatunk azokra a gazdasági lehetőségekre, amelyek ez országrész felvirágoztatását biztosítják. Felkutatjuk régmúltját, küzdelmeit és szenvedéseit, amelyek eltéphetetlenül fűzik az anyaországhoz. Foglalkozunk iparával, kereskedelmével és mindazzal, ami egy és fél évezreden át ezt a szívós népet életben tartotta. Megvizsgáljuk társadalmi életét, bajait s megértő lélekkel igyekezzünk ezek megszüntetésére és egy jobb, boldogabb kornak kialakítására.

Mindazt a munkát, ami ezzel jár, készséggel s minden anyagi ellenszolgáltatás nélkül végezzük. *De a költségeket, amelyek főként folyóiratunk előállításával* reánk szakadnak, szabadjon megosztani mindazokkal, akik lapunkat elfogadták, olvasták és elfogadva, továbbra is olvassák. Nem titkoljuk; sokan, igen sokan évekre visszamenően elmaradtak az előfizetések beküldésével s ez ma olyan anyagi terhet jelent, ami összeroppanással fenyegeti lapunkat. Meg vagyunk győződve, hogy nincs egyetlenegy székely testvérünk, aki a fent vázolt törekvésekkel egyet nem értene, de himnünk kell azt is, hogy az a 10 pengőt kitevő áldozat, amely folyóiratunk egy évi előfizetését teszi, mindenkire nézve, ide értve a legszegényebb egyéneket is, nem elviselhetetlen.

Mélységes tisztelettel és atyafiságos székely szeretettel kérjük testvéreinket, küldjék be úgy hátralékaikat, mint ez évre szóló előfizetéseiket, akár részletekben is és ezzel tegyék lehetővé, hogy a fent vázolt törekvéseinket megvalósíthassuk! Egy-két új előfizetőt pedig mindegyik olvasónk szerezzen a Hargitaváraljának!

*Hargitaváralja szerkesztősége és
kiadóhivatala.*

Boltos tanfolyam a Székelyföldön. Az Erdélyrészi Hangya Szövetkezet a múlt évben 30 székely ifjút képezett ki a kereskedői gyakorlatra. Az idén több száz ifjú kérte ilyen irányú kiképzését. A jelentkezők közül 56 arra legérdemesebbet választott ki a Hangya, akiknek a 30 napos kiképzés idejére személyenként 100 P segélyt ad a központ. A gyakorlati kiképzés után Marosvásárhelyt elméleti tanfolyamon vesznek részt, erre az időre szintén 100 P segélyt kapnak az ifjak. Tanfolyam végétével, mint üzletvezetők, vagy önálló kereskedők helyezkednek el.

LÁRMAFA

HALÁLOZÁS. Altorjai Bartha Samuné, sz. Beke Ijona, ny. Máv. felügyelő neje, január 22-én Budapesten 53 éves korában elhunyt. — Nagy Géza dr. Kolozsvár város árvaszéki elnöke, tart. tűzérőhadnagy, január 26-án 50 éves korában elhunyt. Kolozsváron temették el nagy részvét mellett. — **Benedekfalvi Kiszely Pálné**, sz. kézdisárfalvi Héya Mária 50 éves korában elhunyt. Miskolcon temették el január 29-én. — **Jancsó Sándor**, volt nagyenyedi teológiai tanár, a megszállás alatt a nagyenyedi egyházközség lelkésze, az erdélyi ref. egyházkerület igazgató-tanára, 56 éves korában Kolozsváron elhunyt. — **Özv. Dániel Áronné** 67 éves korában Szeentegyházás községben meghalt. Dániel Áron dr. a sajtókamara főügyésze édesanyját gyászolja az elhunytban.

Marosi Timár János, a kiváló székely festőművész, a hősi halált halt Horthy István kormányzóhelyettes életnagyságú arcképét oly kitűnő alkotásban festette meg, hogy elismerése jeléül Kormányzó Urunk a művésznek saját aláírásával ellátott, ezüstkeretes rézkarc-arcképét adományozta.

Megfagyott emberek. Háromszéken kemény tél dúl és áldozatokat követel. Sepsiszentgyörgytől—Szentivánlaborfalva közötti mezei úton Pál Ferenc malomtulajdonos szánja felborult és alatta halálra fagytak: Hajdú-Ördög András, Bordás Mihály és egy Budapestről érkezett nő. Négy másik ember egy tanyán keresett menedéket a borzalmas hideg ellen, ezek súlyos fagyási sérüléseket szenvedtek. — Ugyancsak Háromszéken az Albis község felé vezető úton megfagyva találták Szabó Pál és felesége kézdímarkosfalvi lakosokat. A házaspár gyalogszerrel fáért indult az erdőbe, útközben hóviharba kerültek, amelyből nem tudtak kimenekülni. A holttestekre Szabó Pál kiskutyája hívta fel a járőreket. A hűségese állat egy pillanatra se hagyta el gazdája holttestét. A szerencsétlenül járt házaspárnak egy két hónapos leánykája maradt árván.

A Gyóni Géza Irodalmi Társaság februárius 12-én tartott irodalmi délutánján a nívós műsor keretében Balogh István elnök megnyitója után »Az Őshaza titkairól. Kozma Andor emlékezete« címen: Primor Székelyné Solymos Bea tartott érdekes előadást. Költeményeikből pedig: dr. vitéz Bodor Aladár, a Petőfi Társaság tagja és dr. Némedy Gyula adtak elő nagy tetszéssel.

Székely ház. Ismeretes, hogy a Hargitaváralja jelképes székely község a székely egyetemi és főiskolai hallgatóknak, a székely tanoncoknak, és a székely intézményeknek közös otthona, vagyis Székely-házat akar létesíteni Budapesten. A Székely-ház szövetkezet most tartotta meg alakuló közgyűlését, amelyet sándor-

falvi Pap István korelnök, ny. kúriai tanácselnök nyitott meg. Elnökké v. primor pávai Vajna Viktor ny. altábornagyot választották.

A Gyilkos-tó környékén rendezett székely sporthét ifjúsági síverseny győztese: gergyószentmiklósi Molnár Ákos, Tódor Béla és Tódor Emil.

Művészcsere. A kolozsvári Barabás Miklós szépműves cég és a kassai Kazinczy-Társaság megbeszélést folytatott, hogy tavasszal az erdélyi képzőművészek Kassán, a felvidékiek pedig Kolozsváron rendeznek kiállítást és kölcsönösen tanulmányútra mennek. Felvidék és Erdély művészeinek összefogása mindkét helyen őszinte örömet keltett.

Csik vármegye télen. Az Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal fényképversenyre hívja fel a műkedvelő fényképészeket. Az összegyűlt anyagból majd kiállítást rendeznek Budapesten és több vidéki városban, hogy ily módon ismertessék Csik vármegye téli szépségeit. A képeket az Idegenforgalmi Hivatalnak kell beküldeni Csikszeredába, Kossuth Lajos-sugárút 9.

Felsőgallai „Hargitaváralja J. Sz. K.” 1942. dec. 16-án jó! sikerült műsoros estét tartott. A község bírja: Gál Ernő társulati főfelügyelő emelkedett szellemű előadásában vizsgálta Erdély földjéhez való ragaszkodás gondolatát. A nagyszámú közönség meleg érdeklődéssel kísérte a műsor minden egyes számát s nagy tapssal jutalmazta a dalárda énekét, a vonósnegyes bravúros magyar számait, a harmónika szólót s a mély hatású szavalatot. A jövedelemből karácsonyra szegény, több gyermekes székely családokat segítettünk meg.

1943. január 16-án zenés összejövetelt tartott a község elöljárósága. A nagyszámú székely és bányamunkásság a legjobb hangulatban szórakozott. A jövedelem egyrészét a Földméltságu Asszony mozgalmára, a másrészét pedig székely célokra fordítottuk.

Községünk egyik nagyon szegénysorsú, süket fiának 5. gyermekét a község képviseletében egyik székely testvérünk tartotta keresztvíz alá. A község a kis székelykét keresztfiának tartja s gondoskodik neveltetéséről s a nyugati végeken székelyt nevel a kis csíki góbéből.

A falu egyik melegszívű asszonya felajánlotta, hogy a Székelyföldön egy sok gyerekes család megsegítésére havi húsz pengőt ad. Ennek alapján a háromszéki Lécfalva község Úke Sándor 7 gyerekes családjára esett a választás. — A becsületes, szegény család számára így rendelt ki a Mindenható egy darab kenyeret, — egy áldozatos lelkű asszony jóvoltából. Isten áldása legyen az adományon és a megajándékozotton.

Gallai Krónikás:

GÓBÉSÁGOK

Nem felel egyenesen. Marhát hajtott Udvarhelyről a székely atyafi. A szembejövők nagyon szerették volna megtudni, hogy mennyivel vette. Megkérdezték hát:

— Hogy járt a marha Udvarhelyen, bátya?

— Biz' azt rejá tartották, felelé s tovább hajtotta marháját.

Ez is lehetséges? A régi jó világban, amikor ujdonság volt a Székelyföldön vonaton utazni, Brassóba akart utazni a góbé feleségével.

— Istátnék Brassóig egy férfi cinkust és egy fejérnép cinkust, szolt a pénztároshoz jegyváltáskor.

A vasúti pénztáros magyarázta, hogy a jegynek egy ára van, férfi és fejérnép részére egyaránt. Fejét csóválva s csalódott ábrázattal hagyta el a pénztárt a góbé s így szolt az asszonyhoz:

— Ittegyen sincs igazság, hallgassa meg, kigyelmedért es éppeg annyit kellett fizetnem, mint magamért!

GÓBÉ FEJTÖRŐ

1.

Ha nem vagyok nálad,
Nem törődöl velem,
Nem tartasz méltónak,
Hogy megkeress engem!

De, ha nálad vagyok,
— Ez különös éppen: —
Akkor, már keresel...
Találd ki hát nevem!

2.

Aranyból van rövid orra,
Megbánod, itt, ha megfogod...
Favég csupán hosszú farka,
De meg is símogathatod.

3.

Picike fehér tojás ül
A rózsakaró hegyén.

Anyja szárnya borúl reá,
Hogy megvédje melegén.

Ha elszáll az anyamadár
A kis fehér tojásról:
Ezernyi kis fióka lesz...
Mondjátok meg: mi lehet ez?

4.

Anyám adta, hogy éltemet
szolgálja.
Elszórtam egykor, de másikat
adott.
Mégsem becsültem meg, el-el-
dobáltam...

S harmadszor már meg nem
jutalmazhatott.

Előző számunkba közölt rejtvények megfejtése:

1. Jég. 2. Vakondok. 3. Két lovag egy lovon. 4. Párta.

Az 1. számút helyesen fejtette meg: Horváth Imre Tekerőpatak; a 2., 3. és 4. számút Horvay Gyula Budapest és Lukács Péter Gyergyószentmiklós. Mind a négy fejtörőt megfejtette: Kamnnyitzky Árpád, Kulcs. A jutalmakat elküldtük. A következő megfejtési határidő: 1943. februárius 22.